

Yttrande

Datum
2025-08-06

Vår beteckning
2025-856.2

Ert diarienummer: LI2025/01164

Fredrik Holmqvist, 0381-36260

li.remissvar@regeringskansliet.se
li.dl@regeringskansliet.se.

Yttrande för "En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64)"

Bakgrund

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har remitterat "Utredningen om förenkling och finansiering av kontrollorganisationen i livsmedelskedjans betänkande SOU 2025:64 – En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag".

Utredningen lämnar förslag om organisering, finansiering, samverkan samt råd och stöd i kontroll av livsmedel, foder, animaliska biprodukter (ABP) och djurskyddskontroll i samband med slakt. Utredningen lämnar även förslag till förenkling för de minsta företagen med diversifierad verksamhet.

Utredningen föreslår bland annat att kontrollorganisationen centraliseras, att mer kontroll ska finansieras av skattemedel, anpassningar för vissa mikroföretag samt ökad samverkan mellan kontrollmyndigheter.

Yttrande

Nämndens inställning

Nämnden avstyrker det remitterade förslaget.

Nämnden anser att arbetet med att reformera kontrollorganisationen i livsmedelskedjan ska fortsätta.

Om förändringen av kontrollorganisationen enligt utredningens förslag ändå genomförs måste reformen föregås av en grundlig planering och tiden för genomförandet förlängas.

Sammanfattande yttrande

Vi delar målsättningen om en mer likvärdig och effektiv kontroll, men vi ifrågasätter att en total centralisering är rätt väg att gå. Förslaget innebär en kraftig inskränkning av det kommunala självstyret, risk för kompetensförlust i omställningen och en tillsyn som riskerar att bli mer byråkratisk och mindre förankrad lokalt.

Kommunen anser därför att regeringens mål kan uppnås genom andra åtgärder än full centralisering. Vi ser större potential i att harmonisera avgiftssystemet, utveckla gemensamma digitala verktyg, ta fram nationella riktlinjer och förstärka kompetensstödet – samtidigt som kommunerna behåller sitt tillsynsansvar. På så sätt kan likvärdighet och effektivitet förenas med närhet och lokal förankring.

Yttrandet

Förlust av lokal närvaro och minskat kommunalt självstyre

Vi ser med oro på att kommunernas tillsynsansvar i praktiken föreslås avskaffas. Detta innebär en tydlig inskränkning av det kommunala självstyret och riskerar att skapa ett glapp mellan kontrollmyndighet och de lokala verksamheter som omfattas. Kommunen har byggt upp en unik närhet till företagen och en djup kännedom om lokala förhållanden. Denna lokalkännedom kan inte enkelt ersättas av en central myndighet, hur välorganiserad den än är. Vi ser fördelen med att tillsynen blir mer standardiserad, men anser att detta kan uppnås genom nationella riktlinjer och gemensamma arbetssätt – utan att frånta kommunerna deras tillsynsansvar. En lokal organisation kan mycket väl arbeta enligt gemensamma normer och ändå behålla den träffsäkerhet som närheten ger.

Finansiering och avgifter

Vi välkomnar ambitionen att minska avgiftsbördan för småföretag och skapa mer förutsägbara avgifter. Detta stärker konkurrensneutraliteten och är särskilt viktigt för mikroföretag med diversifierad verksamhet. Samtidigt anser vi inte att detta kräver en statlig centralisering. Staten kan säkerställa mer enhetliga avgifter genom tydligare reglering och gemensamma modeller, utan att frånta kommunerna hela deras tillsynsuppdrag.

Samverkan och informationsutbyte

Vi delar bilden av att samverkan och informationsutbyte mellan myndigheter behöver förbättras. Men vi vill understryka att detta inte är en fråga om organisationsnivå, utan om strukturer, it-lösningar och arbetsformer. Om kommunen ställs helt utanför finns en uppenbar risk att värdefull lokal information om företag och verksamheter går förlorad.

Råd och stöd till företag

Utredningen menar att centralisering ger bättre förutsättningar för rådgivning. Vi ifrågasätter detta. Rådgivning kräver förståelse för lokala förhållanden, branschvariationer och företagens praktiska villkor – något

som är svårare att uppnå om arbetet sker över större geografiska områden. Våra inspektörer har inte bara en kontrollfunktion utan fungerar ofta som rådgivare med god förståelse för företagens verksamhet. Detta är något som många företag uppskattar och som stärker både efterlevnad och dialog. Ett centraliserat system riskerar att förlora denna närhet och flexibilitet.

Praktisk nytta av lokal kompetens

Att behålla kompetens på plats i kommunerna har flera viktiga fördelar. Den lokala närvaron gör att inspektörer kan agera snabbt vid behov, följa upp ärenden effektivt och anpassa kontrollen efter lokala förutsättningar. Kommunerna kan dessutom samordna livsmedelskontrollen med andra kommunala funktioner såsom miljö- och hälsoskydd, bygglov samt alkohol- och tobakstillsyn. Denna samlade kompetens ger en helhetssyn som är svår att uppnå i en mer centraliserad struktur. För företagen innebär det färre kontaktytor och en enklare dialog med myndigheterna, vilket minskar den administrativa bördan.

Lokal kompetens bidrar också till demokratisk förankring. Genom att behålla kontrollen på kommunal nivå stärks självstyret, den politiska insynen och det lokala ansvaret i frågor som rör folkhälsa och livsmedelssäkerhet. Detta är en grundläggande princip i svensk förvaltning som inte bör försvagas.

Alternativa vägar till ökad likvärdighet

Vi vill understryka att dagens kommunala kontrollmyndigheter redan arbetar enligt samma lagstiftning – EU:s kontrollförordning – och följer nationella vägledningar från Livsmedelsverket. Variationer i kontrollens utförande beror därför inte på bristande regelverk, utan på skillnader i resurser, kompetensförsörjning och lokala prioriteringar. Det är inte givet att en centraliserad organisation med regionala kontor kommer att lösa dessa utmaningar.

Vi ser däremot att staten kan spela en viktig roll i att stärka kompetensförsörjningen och därmed öka likvärdigheten i kontrollen. Genom riktade insatser för kompetensutveckling, gemensamma digitala verktyg och nationella stödstrukturer kan staten bidra till att minska skillnaderna mellan olika delar av landet. En sådan modell skulle kombinera det bästa av två världar: lokal närhet och förankring med nationell samordning och kvalitetssäkring.

FÖR MYNDIGHETSNÄMNDEN

Fredrik Holmqvist
Miljö- och hälsoskyddschef